לרבות אפרוחים שלא נפתחו עיניהם *מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא תנו רבנן *גיעולי ביצים מותרות ביצים מוזרות נפש יפה תאכלם נמצא עליה קורט דם זורק את הדם ואוכל את השאר אמר רבי ירמיה והוא שנמצא על קשר שלה תני דוסתאי אבוה דר' אפטוריקי לא שנו אלא שנמצא על חלבון שלה אבל נמצא על חלמון שלה אפי' ביצה אסורה מאי טעמא דשדא תכלא בכולה א"ל רב גביהה מבי כתיל לרב אשי איפכא תני תנא קמיה דאביי ואביי הוא דתרצה ניהליה הכי אמר חזקיה מנין לביצת טמאה שהיא אסורה מן התורה שנאמר ואת בת היענה וכי בת יש להיענה אלא איזו זו ביצה טמאה ודלמא היינו שמייהו לא סלקא דעתך דכתיב בת עמי לאכזר כיענים במדבר ולא והא כתיב אעשה מספד כתנים ואבל כבנות יענה כיענה זו שמתאבלת על בניה והא כתיב ושכנו שם בנות יענה כיענה זו ששוכנת עם בניה והכתיב תכבדני חית השדה תנים ובנות יענה ואי סלקא דעתך ביצה בת מימר שירה היא אלא כתיב היענה וכתיב בת היענה ושאני הכא דפסק ספרא לשתי תיבות ומדפסיק להו ספרא בתרתי

דעוף מטוף יליפינן לעו"פ שזה מין היתר אבל ביצת הארץ אדרבה מסתברא דיליפינן מטומאה כדדרשינן פרק הטור והרוטב (נקמן קכו:) לטומאה בעינן ריקום כדכתיב הארץ מה ארץ ריקם לף ביצת ארץ שריקם ואפיר יליפינן איסור מטומאה כיון דאסכחן במסכת מעילה פרק קדמי מזבח (דף מז:) דמשום להו לענין בכעדשה ואע"ג דהשתא דאיכא תרתי דאתי מחי ומרו כמו חלב ובציצים מ"מ חשיב להו חידוש שפיר משום דאין שניהן באין מן החי בענין אחד וכן יש לפרש גבי דבש של דבורים דדרים מקרא בפרק קמא דבכורות (דף ז:) דשרי דלא דמי לחלב לי כמי כיון דכל שאר אבר מן החי אסור מקרי הכי חידוש ועוד הייט יכולים לומר דכל ביצים מותרות בין דטמאת בין דטהור מהיות טעמא דבפ"ק דבכורות (דף ז:) דשריגן הני יאתי דיחמורתא לפי שהוא זרע האיל שנקרש וכן עור הבא כנגד פיס של חמור דמסתברא דהייט טעמא דשרי משום דאתי משכבת זרע של חמור ונקרש מעצמו ונעשה עור ומותר ולא שייך לגזרה הולד מידי ולכך מותר כיון דמתחלתו בא מחמת השכבת זרע דהוא כנבלה מוסרחת ושרי ולכסוף אע"פ שנקרש ונעשה עור מ"מ מותר הוא כמו אפרוח ביצת טרפה שהוא מותר לכי גדיל פירשא בעלמא הוא וכולהו ביצי נמי משכבת זרע קאתו ושרו מהאי טעמא חוץ מביצת טמאה שאסר הכתוב להכי איצטריך קרא וביצת טריפה יליפינן מיהא כדפירשנו ומיהו אין מתיישב טעם זה גבי ביצים דכולהו מתחלתן מעורות בגידין וחשובים כבשר: **לרבות** אפרוחים שלא נפתחו עיניהם • לא גרסינן ביה דברי רבי אליעזר בן יעקב דעלה אמר בפ"ק דביצה (דף ו:) מני דאב"י היא: **גיעולי** ביצים מותרות • פירש בקונטרס ביצה טמאה שנתבשלה עם הטהורה מותרין הטהורים דמיא בעלמא הוא ולא יהבי טעמא כלל באחרנייתא ונקמן בפרק גיד הנשה (דף לח:) ולאי איירי שם בהכי וגם מחלק שם בין שלקו עם ביצים שם שם אפרוח לשלקו עם הטמאים אבל הכא לא מסתברא לר"ת לאוקמי בהכי דלא שייך האי דינא הכא ונראה לי כמו שפירש בערוך* שהכו התרנגולת על בית רחמה ומפלת ביצים שלא נגמרו ולא איירי מידי בביטול ולשון גיעול שייך עליה כמו (מיוב כא) שורו עיבר ולא יגעול והוי השתא מעין ביצים המוזרות דמיירי השתא בהיתר ביצים גופייהו ואתא לאשמועינן דלא חשיב אבר מן החי אע"פ שלא נגמרו לגמרי ובירושלמי דמסכת תרומות *לענין ביצים שנלקן ונגמלה בהן אפרוח דאיירי בהו התם גרסינן לעיל מהא מילתא שמעון בר אבא אמר רבי חגיגא מעשה בא לפני רבן גמליאל ברבי ואמר אבא הורה בארבעים ושבע ואנא מודיעא במ"ה ואמר רבי חייא בר חגיגא מעשה בא לפני רב הונא ואמר קליפי איסור מעלין את ההיתר הדא דתימא הוא *שנלקן בקליפיהן או קלופות בקלופות אבל לי שלק ביצים קלופות בשאינן קלופות או שאינן קלופות בקלופות לריך שיעור אחר מפני גיעולי ביצים שורו עיבר ולא יגעול ביצים שהרקימו אסורות ביצים מוזרות נפש יפה תאכלם מלא בהם דם קולף מקום הדם עד כאן לשון הירושלמי משמע כפי' הקונט' דאיירי בביצים שלוקות אבל תימה דמייתי התם קרא דשורו עיבר ולא יגעול ודומה שאינו מסוגית הירושלמי ושם תלמיד הגיהו ובתוספתא במסכת תרומה בפ' דג טמא משמע כמו שפירש הערוך והכי תניא התם ביצים [טהורות] שנלקן עם ביצים טמאים אם יש בהן בנ"ט אסורין ואם לאו מותרות גיעולי ביצים מותרים בחכילה ביצים שנלקן ומלא בת' מהם אפרוח אם יש בהן בנ"ט אסורות ואם לאו מותרות ביצים מוזרות נפש היפה תאכלם ואם מלא בת' מהן דם זורק הדם ואוכל את השאר אוכל (ה) דם דגים לו תגבים בין חיים בין מתים ואינו חושש משמע בהדיא דגיעולי ביצים וביצים שנלקן תרי מילי נינהו: **והוא** שנמלא בקשר שלה • פירש הקונטרס דכה"ג אוכל השאר כיון דנמלא על הקשר והוא זרע תרנגול הקשור בראש הכד של ביצים ומשם ילירת האפרוח מתחיל וכיון דעדיין הוא שם ולא נתפזר בכל הביצה הלכך אוכל השאר אבל אם נמלא על חלמון שלה הביצה כולה אסורה כדמפרש לקמן דשדא תיכלא בכולה פי' נתפשט הקלקול בכולה והא דלא נקט בלשון לא שנו כדנקט לעיל דרבי אפטוריקי ולימא הכי לא שנו אלא שנמלא על הקשר שלה אבל יצא חוץ לקשר שדא תיכלא בכולה מצינן למימר דאין לשון כל חכמים שוין בענין אחד ומיהו קשה לפירושו מדאמר בפרק דם שחיטה בכריתות (דף כא:) דקתני בברייתא יצא דם ביצים שאינן מין בשר יצא דם חגבים שכולו היתר ומשמע דכי היכי דשרי דם חגבים ודגים כל זמן שישנו עליהם ועיכר שהוא מהן הדין נמי דם ביצים וי"ל דמדרבנן החמירו בדם ביצים גזירה אטו דם שוף שהביצה בת ממנו ומדאוריתא שרי אע"פ שהאפרוח עוכר מעט דהייטו על הקשר שלה ואע"ג דהוי אפרוח לבסוף השתא מיהא לא הוו מין בשר שאין כאן עדיין בשר כלל ועוד י"ל דדם שעל הקשר אסור מן התורה דחשיב מין בשר כיון שהאפרוח עוכר ממנו (ה) דהא דשרי במסכת כריתות (נס זה שם) דם ביצים הייטו כשאין דם בקשר אלא במקום אחר שמאותו דם אין האפרוח עוכר ולא חשיב מין בשר ומלוי הוא פעמים רבות אפי' לאלתר סמוך לגידת הביצה ואותו דם (ג) [א] אינו בת (ג) [ב] מחמת כשיכת תרנגולת ומה שפי' בקונטרס דם שהוא חוץ לקשר הכל אסורה זהו כשיצאו בקשר ונתפזר עד שהוא חוץ לקשר אבל כשאין דם כלל על הקשר אלא במקום אחר מותר כדפרישית ואין להקשות לפ"ז בתר הכי דמפליג אבוה דר' אפטוריקי בין חלבון לחלמון הוא ליה לאפלוגי בחלבון גופיה בין על הקשר לשאין על הקשר כמו רבי ירמיה דלאו פירכא היא דהא מפליג בין נמלא על הקשר של חלבון לנמלא על הקשר של חלמון ועוד י"ל הך שמעתא דהכא שרי דם ביצים לגמרי כי היא דכריתות (נס זה שם) והכי קאמר והוא שנמלא על הקשר שלה אז זורק את הדם ואוכל את השאר אבל אם אין הדם על הקשר אלא במקום אחר מותר אפילו הדם ואין לריך לזורקו וכן משמע בירושלמי דתרומות דקאמר בתר ההיא שהבאתי לעיל מביצים מוזרות מלא בהם דם קולף הדם ובירושלמי איט מזכיר כלל מאכילת שאר הביצים אלא מזריקת הדם משמע דכל החילוק שאומרים אחרים אחרי כן על הדם עצמו כדפי' בשמעתין ר' זירא סליק למבקרא לר' חייא בריה דר' יצחק אשכחיה דיתיב וקאמר לא שנו אלא חלמון אבל חלבון מותר והוא סבר דהוא גמיר מן דאבהתי' אתא ר' אבהו בשם ר' יוחנן בין בחלבון בין בחלמון אסור אמר ר' אלעזר אמר ר' אחוא אמר ר' אלעזר אמר ר' יוחנן

בתרתי • בשני שיטין • בת מכאן ויענה מכאן: הכי גרסינן יש לו אצבע יתירה וזפק וקורקבט נקלף בידוע שהוא טהור • ואריש סמיך דתנא ליה כל עוף הדורס טמא ואם ליטו דורס ויש לו עוד שלשה סימנין דהוו להו אדרבה בידוע שהוא טהור: אם רגליו • אצבעותיו: הקולט מן האויר • תורה אור שבשזורקין לו מאכל קולטו לתוך פיו ומקבלו מן האויר: ציפרתא • מכיריו היו שהיא מהורה וזה שמה: קולט ואוכל • שאינו מניחו לארץ עד שלא יבלענו: שכן • כמו שוכן: ונדמה • דומה להם במראיהו: הלך • הולך ואמרינן הכי בעינן תרוייהו: זחל • מין חגב בלשון ארמי: ליסקרא • ואין לו קרלוים בקטנותו וגדלים לאחר זמן: אשר לא כרעים • כתיב ואשר לו קרי: רשון ניפול גדילן יוחנא ירושלמית כך שמם: לפורת כרמים • מין ארבה דאין לו גבחת וכן לארבה כדלקמן: יוחנא • מין סלעם דיש לו גבחת: ערלוביא • מין חרגול דיש לו זנבולסנים הרלשונים אין זנב: הרזבניים • מין חגב ואינו דומה לאלו במראה: דבי ר' ישמעאל תנא • הכך למינהו לאלו פרטי מינהו כדאמרת דלא מרבי אלא מינא דכל חד אלא כללי מינהו ויש כאן כללי כללות ופרטי פרטות כלומר כללות הבאין אחר כללות שלא לצורך ואתו לדרשה ופרטין הבאין שלא לצורך אחר פרטות ולדרשה באו על כרחך ולקמן מפרש להו ואזיל דסלעם וחגב הן הפרטות שלא הוצרכו ולמינהו הכתובין עמהם הם הכללו' שלא הוצרכו: ליפורת

[תוספתא פ"ג ע"ם]

ב"ק נב:

[תוספתא פ"ג]

בתרתי תיבות ש"מ תרי שמות נינהו אלא מעתה °את כדר לעומר דפסק להו ספרא בתרי הכי נמי דתרתי שמי נינהו אמרי התם בשתי תיבות פסיק להו בשני שיטין לא פסיק להו אבל הכא אפי' בשני שיטין נמי פסיק להו: אבל אמרו חכמים כל עוף [וכו'] : תניא *רבן גמליאל אומר דורס ואוכל בידוע שהוא טמא יש לו אצבע יתירה וזפק וקרקבנו נקלף בידוע שהוא טהור ר"א בר' צדוק אומר *מותחין לו חוט של משיחה אם חולק את רגליו שתים לכאן ושתים לכאן טמא שלש לכאן ואחת לכאן טהור ר"ש בן אלעזר אומר °כל עוף הקולט מן האויר טמא ציפרתא נמי מקלט קלטה אמר אביי °קולט ואוכל קאמרי' אחרים אומרים שכן עם טמאים טמא עם טהורים טהור כמאן כר' אליעזר *דתניא ר"א אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אפי' תימא רבנן שכן ונדמה קאמרינן: ובחגבים כל שיש לו כו' : מאי רובו אמר רב יהודה אמר רב רוב ארבו ואמרי לה רוב הקיפו אמר רב פפא °הלכך בעינן רוב ארבו ובעינן רוב הקיפו ת"ר *°אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הזחל °מותר ר"א בר' יוסי אומר °אשר לא כרעים אף על פי שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן מאי זחל אמר אביי אסקרין ת"ר °את אלה מהם תאכלו את הארבה וגו' ארבה זה גובאי סלעם זה רשון חרגול זה ניפול חגב זה *גדיאן מה ת"ל °למינו למינהו למינהו למינהו למינהו ד' פעמים °להביא ציפורת כרמים ויוחנא ירושלמית והערצוביא והרזבנית דבי ר' ישמעאל תנא אלו כללי כללות ואלו פרטי פרטות ארבה זה גובאי למינו להביא ציפורת

ויקרא יא

ויקרא יא

[גי' הסדרון נדרים וכתב המוסף דכך מוכח מהגרנוס ירושלמי ע"ש בערך נדרים]

"רבי יוסי אומר ושמו חגב • אומר היה הריב"ם דרבי יוסי מפרש מילתא דתנא קמא ולא פליג כדמוכח בגמרא דתנא דבי רבי ישמעאל דדרים כלל ופרט וכלל ומרבה כעין הפרט כל דאית ליה ד' סימנין ודרים חגב ושמו חגב ותנא דבי רב לא דרים חגב ושמו חגב אלא קאמר חגב זה גדיאן ולא מרבה מידי מכעין הפרט ובעי ה' סימנין הכך ארבע ואין ראשו ארוך ופסיל ראשו ארוך ותנא דמתניתין דקתני ארבעה סימנין ולא קתני אין ראשו ארוך ש"מ דסבר כתנא דבי רבי ישמעאל דמכשיר אפילו ראשו ארוך וא"ת ל"ל דכתב רחמנא חגב ושמו חגב תיפוק לי מכעין הפרט כמו הכך ד' סימנין וי"ל לפי שאין סימן זה דשמו חגב תשוב כשאר סימנין ולא הוה מצרכינן ליה כי היכי דלא בעינן אין ראשו ארוך ומרבינן אע"פ דראשו ארוך ומהאי טעמא נמי איצטריך לאשמועינן בקרא כרעים בהדיא אי נמי כרעים איצטריך לכדדרשינן בגמרא אין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר זמן מ"מ לכלל ופרט כדקאמר בגמרא אשר לו כרעים כלל אבל אין לפרש שיש באחד ממיני ארבה לו ממיני סלעם וחרגול שאין שמו חגב ואין להם כרעים ואי לאו דכתביהו קרא בהדיא הוה מכשרינן להו דבכלל ארבה וסלעם וחרגול ניהו דא"כ כי קאמר בגמרא דתנא דבי ר"י ותנא דבי רב איכא ביניהו ראשו ארוך ליתא לאיכא ביניהו אין שמו חגב דלתנא דבי רב שרי ולתנא דבי ר"י אסור וכן מכרעים קשה דקאמר בגמרא אשר לו כרעים כלל ארבה סלעם וחרגול פרט לארבה הני פרטי ארבה יותר מן הכלל דכללא ממעטא כל ארבה סלעם וחרגול שאין להם כרעים ופרטי ארבה וכי האי גוונא לא אשכחן דעביד כלל ופרט: אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר זמן • מדכתיב לא

ויקרא יא

בחלף קדרים ולא מצי למימר לא שאין לו כרעים כלל קאמר דאדרבה סלעם ארבה וחרגול יש להם קרלוים כדקתני בהדיא בהאי השוה למימר שאין לו כלל קאמר דבערי חומה מיסתעי קרא וכן אשר לא יעדה והפדה ומתרגמינן דקיימי ליה פי' שהיה לו לקיימה וליעדה דמצות יעודה קודמת ומהאי קרא דרשי' ליה בפ"ק דבכורות (דף יג:) דמצות יעודה קודמת למצות פדייה שנאמר אשר לא יעדה והפדה ואע"ג דכתיב בחל"ף דרשינן כאילו כתיב בוי"ו כלומר שהיה לו ליעדה ואינו רוצה והפדה והיינו טעמא דלמה ליה למכתב אשר לא יעדה פשיטא דבלא יעדה מיסתעי קרא דאם יעדה היתה לריכה גט וגם לא היתה לריכה פדיית חב שבשעת ייעוד פקע שעבוד שפחות מינה וא"ת בפרק כסם (סוטה נא:) דפריך וכל היכא דכתיב לא בא"ף ממש הוא והא כתיב בכל לרתם לא לר ומגלף פניו הוסיעם ואמאי לא מייתי מכל הכך קראי ויש לומר דבכל הני איכא הוכחא מגופיה דקרא שרוצה לומר אשר לו בוי"ו אע"ג דכתיב בחל"ף *דאדרבה סלעם וחרגול יש להם קרלוים ועדי חומה ויש להם חומה מיירי וגבי יעדה כדפריש מדכתיב כלל אבל לרתם לא לר לא מוכח מגופיה דקרא שהקב"ה כביכול מילר בלרתם של ישראל אלא מקרא אחר *דכתיב עמו אנכי בלרה וא"ת והיכי דרשינן הכא וגבי ערי חומה מדכתיב לא בחלף דבעי למימר קרא אע"פ שאין לו עכשיו והא מסקינן בפרק כסם (נט זה שם) דחל"ף משמע הכי והכי הן אלו לאו דמ"מ דרשינן מדשני למכתב בחל"ף יותר מכל אותם לו שרוצין לומר הן שכתובין בוי"ו ש"מ לדרשה ולא לר ומי דרשינן במדרש דכתיב בחל"ף דכל לרה שאינה ליפרל מחומות אינה לרה: אלו כללי כללות ופרטי פרטות • כדדרשינן בסמוך דאשר לו כרעים סלעם וחרגול פרט למינהו חזר וכלל ולאו דוקא נקט תנא דבי ר' ישמעאל סלעם לכלל ופרט וכלל דסלעם קרא יתירא למיסרי ראשו ארוך כדמסקינן בסמוך ולמינהו דסלעם מפרש הריב"ם דאיצטריך דאי לא כתיב למינהו הוה אמינא דוקא במין סלעם שרי ראשו ארוך אבל בשאר לא אבל כתיב למינהו לרבויי בכולהו מ"מ הוה אמינא דסלעם אתא לאסור מינו קמ"ל ולא קאמר כללי כללות למימר דכל אלו לראויין לדוסם בכלל ופרט וכלל אלא ה"ק אלו כללות הבאין אחר כללות ופרטות הבאין אחר פרטות וצריך לדורסם כולם כפי הראוי ואדרבה וחרגול בלבד הם דבאים בכלל ופרט כדמוכח בשמעתא וסלעם למיסרי ראשו ארוך כדמסקינן וחגב דצריך להצריך שמו חגב ולמינהו דתגב להצריך א] כדמפרש בהדיא בברייתא ולמינהו דסלעם כדמפרש ליה מסברא דנפשיה כדפריש וא"ת למה הוצרך לכתוב למינהו בכל אחד באדרבה וסלעם וחרגול לכתוב למינהן ויהיה לי בכל אחד לשלשתן בסוף ויש לומר משום דאדרבה וחרגול הם הם לבדם שבאין בכלל ופרט וכלל כדפריש ורלוויין היו ליכתב זה אצל זה והפסיק בסלעם וכתבו באמצע בין אדרבה וחרגול לשום דרשה דלא על תנא הוא שכתבו שלא במקומו וכיון שהוצרך לכותבו באמצע בשביל שום דרשה שוב אינו יכול לכתוב למינהן לבסוף כי זה לא יתכן שלמינהן יהיה עומד על אדרבה וחרגול להיות להן כלל אחרון בפני עצמם ועל סלעם לא יהא עומד בכלל אלא לדרשה אחרת כמו שאנו דורשים עכשיו למינהו דסלעם ולפי שיש לאדרבה וחרגול לכל אחד כלל בפני עצמו ואין שניהם מידומים יחד בדין אחד של כלל ופרט וכלל אלא בשנים שכל אחד ואחד נידון לבדו בכלל ופרט לריך לעשות בין אב משניהם מאדרבה וחרגול וללמד משניהם בהלל השוה בשניהם ומה שאומר הרי אתה דן בין אב משלשתן זה לפי שלא פירש עדיין דסלעם קרא יתירא הוא והכי פירושא דבריתא לפי המסקנא הרי אתה דן בין אב משלשתן בהלל השוה והואיל וכן הוא לא מצריך רק אדרבה שימנין דכי מעיינת ביה שפיר באדרבה וחרגול סני לעשות בין אב משניהם ואייתר ליה סלעם לרבויי ראשו ארוך והא דמרבינן ראשו ארוך ולא אמרינן דמרבינן ואע"ג דליה חד מהכך ד' סימנין

ואין

[נ"ל נא]

[נ"ל דאדרבה]

עיין רש"ל

עין משפט נר מצוה

שיין למתניתין נעיל נט.

רעב א ב ג מיי' פ"ל מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ סמג עשין סב עוש"ע י"ד סי' פב סעיף ב :

רעג ד ה מיי' שם הלכה כב כג סמג שם עוש"ע י"ד סי' פה סעיף ג :

רעד ו ז מיי' פ"ל שם הלכה כח :

רבינו גרשום

הכא אפילו בשתי שיטות פסיק לה • כלומר דכתבינן בת בסוף שיטה אחת ויענה בתחילת שיטה אחרת : בשוכן ונדמה להן קאמרינן לעומר דהתם רבנן מודו: אשר לא כלום' לא לו עכשיו ועומר לגדל לאחר זמן לפיכך כתב לוא מלא • איסקרא גרסינן : והדבריינות גרסינן: אלו כללי כללות ואלו פרטי פרטות כללי כללות ציפורת כרמים זה כלל אחד אושכף זה כלל אחר כרספת ושיחלנית זה כלל שלישי ראשו ארוך זה כלל רבעי • פרטי פרטות (פרטות) פרט ראשון ארבה זה גובאי • פרט שני סלעם זה נפול פרט שלישי חרגול זה רשון :

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוס' ד"ה אלו וכו' • ולמינהו דתגב להצריך כל הסימנין אלו כדמפרש וכו' בגל :

ציפורת כרמים אין לי אלא הבא ואין לו גבחת הבא ויש לו גבחת מנין ת"ל °סלעם זה ניפול למינהו להביא את האושכף ואין לי אלא הבא ואין לו גבחת הבא ויש לו גבחת הבא ואין לו זנב הבא ויש לו זנב מנין ת"ל חרגול זה רשון למינהו להביא את הכרספת ואת השחלנית ואין לי אלא הבא ואין לו גבחת הבא ויש לו גבחת הבא ואין לו זנב הבא ויש לו זנב הבא ואין ראשו ארוך הבא וראשו ארוך מנין אמרת הרי אתה דן בנין אב משלשתן לא ראי ארבה כראי חרגול ולא ראי חרגול כראי ארבה ולא ראי שניהם כראי סלעם ולא ראי סלעם כראי שניהם הצד השוה שבהן שיש לו ד' רגלים וארבע כנפים וקרצולים וכנפיו חופין את רובו אף כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים וקרצולים וכנפיו חופין את רובו והלא הצרצור הזה יש לו ארבע רגלים וד' כנפים וקרצולים וכנפיו חופין את רובו יכול יהא מותר ת"ל חגב ששמו חגב אי שמו חגב יכול אין בו כל הסימנין הללו ת"ל למינהו עד שיהא בו כל הסימנין הללו *פריך רב אחאי מה להנך שכן אין ראשון ארוך וכי תימא כיון דשוו בד' סימנין מייתינן ולא פרכינן אי הכי חרגול נמי דשוו להו לא ליכתוב ותיתי מארבה וסלעם אלא איכא למיפרך מה להנך שכן אין להן זנב ה"נ איכא למיפרך מה להנך שכן אין ראשון ארוך אלא אמר רב אחאי סלעם יתירא הוא לא ליכתוב רחמנא סלעם ותיתי מארבה ומחרגול דמאי פרכת מה לארבה דאין לו גבחת הרי חרגול דיש לו גבחת מה לחרגול דיש לו זנב הרי ארבה דאין לו זנב סלעם דכתב רחמנא ל"ל אם אינו ענין לגופו תנהו ענין לראשו ארוך במאי

ציפורת כרמים. מין ארבה שלפניהם אין גבחת: ואין לי אלא. מין חגבים הבא לפניו ואין לו גבחת יש לנו להביאן מארבה שיש כאן כלל ופרט וכלל דמפרש לקמיה אשר לו כרעים תאכלו כלל ארבה פרט למינהו חזר וכלל ויש לך לדבות בכנין הפרט הדומין לו בכל סימנין שיש לו ארבע סימנין דמתניתין ועוד תמיני: שאין לו גבחת. שאין לראשו מרוט: הבא לפניו ויש לו גבחת. שאינו דומה לארבה אלא בארבעה סימנין האמורין במשנתנו: ת"ל סלעם זה ניפול. ולזה יש גבחת והכשירו הכתוב והדר כתב למינהו להיות כלל ולידון עם אשר לו כרעים בכלל ופרט וכלל ומביא בכנין הפרט את הדומה לו דהיינו אושכף וה"ה ליוחנא ירוסלמית וחדא מינייהו נקט דיש לו גבחת ולקמיה פריך הא אמרן לעיל סלעם הוא רשון והכא מפרש ליה זה ניפול: ואין לי. להכשיר בשני דינין של כלל ופרט הללו: אלא הבא לפניו ואין לו גבחת. דאיתרבי מלמינו דארבה: והבא ויש לו גבחת. דאיתרבי מלמינהו דסלעם: והבא ואין לו זנב. כלומר ובלבד שיבא לפניו וגראה שאין לו זנב דלאתרבה וסלעם אין זנב ואכתי חמשה סימנין ניהו: הבא ויש לו זנב מנין. שאינו צריך לחזור אלא אחר ארבעה הסימנין: ת"ל חרגול. דיש לו זנב ולמינהו חזר וכלל להכי לידון בכנין הפרט ולהכשיר הכרספת והשחלנית וה"ה לערלוביא ואי נמי היא היא מר קרי ליה הכי ומר הכי: ואין לי אלא הבא לפניו. בין אין לו גבחת ובין יש לו ובין שאין לו זנב ובין שיש לו דהא כולהו איתרבו: והבא ואין ראשו ארוך. כלומר ובלבד שיהא בא לפניו ואין ראשו ארוך דהיינו חמשה סימנין דהנך כולהו אין ראשן ארוך: הבא וראשו ארוך מנין. ובלבד שידמה בארבעה הסימנין: הרי אתה דן כו' לא ראי כו'. שיש בזה מה שאין בזה ועל כרחך אין סימני הטהרה תלוי בזנב ובגבחת לא בזה ולא בזה אין לו שהרי יש כאן אין לו וכשר ויש לו וכשר: הלך השוה שבהן כו' אף כל כו'. ואפילו ראשו ארוך ולקמיה פריך מה להלך השוה שבהן שכן אין ראשו ארוך וקרצולין גרסינן ובין אלו תנא לתנא דלעיל ליכא אלא הך דרשה דהאי מרבה ראשו ארוך ותנא דבריתא דלעיל ליה ליה: אגרלוי. מין חגב טמא: ת"ל חגב. דלא אילטריך דהא איתרבו כל השוין להו בארבעה סימנין: שאמו חגב. וכל האמורין למעלה שמם חגבים: יכול אין בו כל הסימנין הללו. ולקמן פריך מנא תיתי והא ארבה וחרגול כתיבי: ת"ל למינהו. לחגב והייט כללי כללות ופרטי פרטות דאמרינן לעיל דהאי חגב ולמינהו יתירי ניהו לדרשה וסלעם נמי מייתינן ליה לקמן: ה"ג פריך רב אחאי עד תנהו ענין לראשו ארוך והדר גרסינן במאי קמיפלגי עד כי האי גוונא מהכא והדר גרס אמר מר אי שמו חגב וכו': מה להלך השוה שבהן וכו'. דהא ע"כ עד דדמי ליה לפרט בכל לידין בכנין לתנא דבי רבי ישמעאל: וכ"ם. ס"ל דכיון דדמי ליה במקלת מרבינן ליה בכנין הפרט כדפליגי תנאי בעלמא בכל כלל ופרט וכלל דאיכא למאן דאמר כללא קמא דוקא והוה ליה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ואתני כללא בתרא שהוא מוסיף על הפרט מידי דדמי ליה לפרט בכל לידין ואיכא למאן דאמר בתרא דוקא והוה ליה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבו כל מילי ואתגיא כללא קמא למהוי *בכלל ופרט למעוטי מידי דלא דמיא ליה לגמרי אבל מידי דדמי ליה במקלת לא מצי למעוטי דהא בתרא דוקא ותנא דבי רבי ישמעאל כמאן דאמר בתרא דוקא ס"ל: אי הכי. מרגול לא ליכתוב דאתי מארבה וסלעם ואע"ג דלהן אין זנב ולו יש זנב: אלא. מאי טעמא לא אייתי מינייהו משום דאיכא למיפרך כו' וה"ג איכא למפרך: והיתי מארבה וחרגול. בהלך השוה שבהן דאתרבעה סימנין: דמאי פרכת. להלך השוה אי פרכת מה לארבה שכן אין לו גבחת תאמר בסלעם הרי חרגול יוכיח ומה לחרגול דיש לו זנב הרי ארבה דאין לו זנב וחזר הדין הלך השוה שבהן שנוין בארבעה סימנין ואין ראשן ארוך: הנהו ענין. זו מדה בתורה דבר שאינו ענין לגופו תנהו ענין לדבר אחר: במאי

תורה אור

[כמס' ע"ז לז: ד"ה כראשו ארוך כו' סיימו וגיכסא זו ממלאת בפי' ר"ת]

*) וכעל המאור גרס הכי לא ראי סלעם כראי ארבה ולא ראי ארבה כראי חרגול ולא ראי חרגול כראי שניהם ולא ראי שניהם כראי חרגול ולא ראי חרגול כראי שניהם וכתב על גי' שלפניו שאינו הוא דהא אשיקנא דסלעם קרא יתירא הוא דמארבה וחרגול אתו ומכלל ופרט וכלל דרבי ישמעאל לייתו וכו' ע"ש ועיין כס' ת"ח

[קדושין יג. וש"נ]

רבינו גרשום

מאי נבחת שמטורף בפניו: הבא ואין ראשו ארוך כלומר דבובאי וסלעם והרגולשלשתן אין ראשן ארוך. לא ראי שניהם כראי סלעם דארבה אין לו גבחת וסלעם יש לו גבחת (והרגול) לא ראי הרגול כראי סלעם דהרגול יש לו זנב וסלעם אין לו זנב לא ראי ארבה כראי חרגול כלומר דארבה אין לו גבחת והרגול יש לו גבחת) ואתי כל דדמי ליה משני צדדין כלומר דמותר. וזה [שראשו ארוך] לא דמי אלא מצד אחד כלומר בד' סימנים לא בראשו שיהא שוה לתן לכל צד שיהא לו ד' סימנין ולא יהא ראשו ארוך. ואתי כל דדמי ליה מצד אחד כלומר אם לו ד' סימנין זהו צד אחד אף על דלא דמי ליה בצד אחר שראשו ארוך מרבינן ליה.

ל) שייך לדף שאחר זה

ע"ל כללו

במאי קא מיפלגי. תנא דבי ר' ישמעאל דמייתי ליה סלעם לרבויי ראשו אחרוך ואייתר ליה חגב למעוטי לרוחר ותנא דברייתא קמייתא דמיבעי ליה כולהו לגופייהו: **תנא דבי רב.** קרי לברייתא קמייתא שסנויה בתורת כהנים דמקרי ספרא דבי רב לפי שהיה שגור בבית המדרש בפי כולם אבל ברייתא דתנא דבי ר"י לא היתה שגורה אלא בפי תלמידיו: **תנא דבי רב סבר.** למיתהו דכל חד לא משתמע כללא למהוי כלל ופרט וכלל דלתרבי סלעם וחגב בכעין הפרט דניהוי קראי יתירי משום דקסבר דלא דיינינן בתרי כללי אלא"כ דמי כללא בתרא לכללא קמא והכא לא דמי דכללא קמא לא קפיד אלא אחרעים ולמיתהו אי כללא קרינן ליה קפיד דלהוי דמי לאחרבה דאית ליה אחרבעה סימנין: **דלאו דמיניה לא.** הלכך חד מחברייה לא אתי: **כל דדמו ליה.** הלכך סלעם אתי מאחרבה וחרגול כדאמרן ואייתרא ליה לראשו אחרוך: **תנא דבי ר' ישמעאל כי אתי גוונא דאין.** ומהכא שמעינן ליה דהא קאחזינן דדרים להו: **אחרבה וחרגול כתיב.** וכעין הפרט בעינן: **כל דסו.** ואפי' לא דמו ליה אלא בחד סימן דהא שמעינן סלעם דלא בעינן דמי לפרט בכל לדדין מדאיתרבי לראשו אחרוך: **ומר כי אחריה.** רשון דתנא דבי רב הוא ניפול דתנא דבי רבי ישמעאל ורשון דתנא דבי ר' ישמעאל הוא ניפול דתנא דבי רב ובין למר ובין למר סלעם אין לו זנב וחרגול יש לו זנב וחגבים הללו אין טעונין שחיטה שהרי אחר דגים הזכירן הכתוב זאת תורת הבהמה כשמעטו והעוף כשמעטו עוף ולא ארץ העוף דהיינו מינים קטנים וכל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים ולכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים. בהלכות גדולות: ***ספורא בתן.** שם בהן על פני המים: ***הקבוטין בו.** יותר מן הסנפירין שאין זזין מאליהן אלא בידים אבל כל הסנפירין הוא יכול לכפכן: **הסולתנית.** מין דגים קטנים בלע"ז טוניי"ל: לקונס

[כריתות כח.] זבחים ד: ת: ב"ק סד.

[שם]

[פסחים נ. וש"נ]

[שיין לעיל במשנה נט.]

[נ"ז שיך שם]

מדלין בכעין הפרט כי בכל הלדדין בין החשובין בין הגרועין הרבה כמו השלישי לריך שיהא דומה לפרט למאן דאמר כללא קמא דוקא ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא גמי לא יקשה כלום כשמלריך יותר

מסני לדדין במקום שיהיו ב] (ג) יותר מסני לדדין שוין ולפי דברי אלה מלריך בכאן יותר מבשה לדדין למ"ד כללא קמא דוקא אפי' אין כאן אלא ב' לדדין החשובין שוין (ד) לו ויש לדדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להלריך ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא לא מלריך אלא שנים החשובין ולכך לא היה לנו להלריך אין ראשו אחרוך למאן דאית ליה כללא בתרא דוקא כמו שפי' ג] רש"י (ה) שם ולפ"ז מלטרך לומר דאין לו זנב ואין ראשו אחרוך הם לדדים גרועין יותר מאותן שאנו מלריכין בבריתא בהלד השוה ולכך לא היינו מלריכין אותם אם היינו אומרים כללא בתרא דוקא ובכך מתיישב גם מה שאנו מרבים ראשו אחרוך מסלעם ואין אנו מרבים לאותו שאין לו אחרבע כנפים או אחרבע כנפים אין מחין לדדים גרועים אחרים הגרועים לריך שיהא דומה (ב) לכולן וה"ה אם יש ה' לדדין לריך שידומה לכולן והשתא אתי שפיר כי מלריכין נמי טפי מבשה לדדין בכעין הפרט כי בכל הלדדין בין החשובין בין הגרועין הרבה כמו השלישי לריך שיהא דומה לפרט למאן דאמר כללא קמא דוקא ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא גמי לא יקשה כלום כשמלריך יותר

מסני לדדין במקום שיהיו ב] (ג) יותר מסני לדדין שוין ולפי דברי אלה מלריך בכאן יותר מבשה לדדין למ"ד כללא קמא דוקא אפי' אין כאן אלא ב' לדדין החשובין שוין (ד) לו ויש לדדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להלריך ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא לא מלריך אלא שנים החשובין ולכך לא היה לנו להלריך אין ראשו אחרוך למאן דאית ליה כללא בתרא דוקא כמו שפי' ג] רש"י (ה) שם ולפ"ז מלטרך לומר דאין לו זנב ואין ראשו אחרוך הם לדדים גרועין יותר מאותן שאנו מלריכין בבריתא בהלד השוה ולכך לא היינו מלריכין אותם אם היינו אומרים כללא בתרא דוקא ובכך מתיישב גם מה שאנו מרבים ראשו אחרוך מסלעם ואין אנו מרבים לאותו שאין לו אחרבע כנפים או אחרבע כנפים אין מחין לדדים גרועים אחרים הגרועים לריך שיהא דומה (ב) לכולן וה"ה אם יש ה' לדדין לריך שידומה לכולן והשתא אתי שפיר כי מלריכין נמי טפי מבשה לדדין

[ע"ז נט. [ע"ש גם בתוס' ד"ה אין לו דלהתנו בשם ר"י דדריש אין לו עיין עליו אם יש לו עכשיו לא עתיד לגדל לאחר זמן וכו']]

[שבת דף נ:]

[בריתות דף כא.]

[ע"ז נט. ע"ש תוס' ד"ה אין לו ולפ"ז אם יש לו עכשיו לא עתיד לגדל לאחר זמן וכו']]

[שבת דף נ:]

[בריתות דף כא.]

[ע"ש תוס' ד"ה אין לו ולפ"ז אם יש לו עכשיו לא עתיד לגדל לאחר זמן וכו']